

Chambre des Représentants

SESSION 1954-1955.

18 MAI 1955.

PROPOSITION DE LOI

érigeant en délit certaines abstentions coupables.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS.

Dans la belle étude sur « Les délits dits d'omission » qu'il a donnée à la Revue de Droit Pénal (1951-52 p. 486) M. l'avocat Paul Foriers, agrégé de l'enseignement supérieur, fait très heureusement le départ entre les infractions actives et les infractions passives.

Empruntons-lui ces quelques lignes :

« M. le Procureur Général Paul Leclercq, d'illustre mémoire, dans une note à la *Pasicrisie* écrivait environ 1927 :

« Toute la loi pénale contient au moins deux dispositions : la première est une défense ou un ordre, la seconde établit la peine qui frappe celui qui a violé la défense ou qui a désobéi.

» L'action publique naît dès qu'il y a eu transgression de la défense ou désobéissance ».

« On ne pourrait mieux mettre en lumière, en moins de mots les deux catégories d'infractions classées d'après le mode d'exécution matérielle : délits de commission, délits d'omission.

» Les infractions sont donc délits de commission, ou délits d'omission suivant la manière dont l'auteur a produit le résultat incriminé. « Commettre », c'est, suivant la définition de Garraud, agir pour causer un résultat; « omettre », c'est ne pas empêcher un résultat ».

Le crime exige un acte positif. La contravention consiste, en maintes matières, dans une inaction.

La plupart des délits sont actifs, mais certaines abstentions sont délictueuses, que nos lois répriment expressément.

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1954-1955.

18 MEI 1955.

WETSVOORSTEL

waarbij sommige gevallen
van schuldig verzuim strafbaar worden gesteld.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

In de degelijke studie, die hij onder de titel « Les délits dits d'omission » publiceerde in de « Revue de Droit pénal » (1951-1952, bl. 486), maakt advocaat Paul Foriers, geaggregeerde voor het hoger onderwijs, op zeer gelukkige wijze het onderscheid tussen de actieve en de passieve misdrijven.

Wij ontleen aan zijn betoog de volgende regels :

« Omstreeks 1927 schreef wijlen de bekende Procureur-Generaal Paul Leclercq in een aantekening in de *Pasicrisie* :

« Elke strafwet behelst ten minste twee bepalingen : de eerste is een verbod of een bevel, de tweede bepaalt de straf die hem treft die het verbod heeft overtreden of ongehoorzaam is geweest.

» De publieke vordering ontstaat zodra er overtreding van het verbod of ongehoorzaamheid is. »

« Men kan bezwaarlijk in minder woorden een duidelijker omschrijving geven van de twee categorieën van misdrijven, ingedeeld volgens de wijze waarop zij materieel worden gepleegd : handelingsmisdrijven en nalatingsmisdrijven.

» Misdrijven zijn dus handelingsmisdrijven of nalatingsmisdrijven, naar gelang van de manier waarop de daad het ten laste gelegde gevolg heeft veroorzaakt. « Handelen » betekent hier, volgens de bepaling die Garraud geeft van het Frans « commettre », actief ingrijpen om een gevolg te veroorzaken; « nalaten » is een gevolg niet verhinderen. »

De misdaad vereist een positieve daad. De overtreding bestaat op menig gebied in een nalatigheid.

De meeste misdrijven hebben een actief karakter, maar sommige verzuimen zijn strafbaar en worden door onze wetten uitdrukkelijk gestraft.

Les articles 418 à 422 du code pénal punissent l'homicide et les blessures involontaires qui résultent d'un défaut de prévoyance ou de précaution. Il faut que le dommage découle du fait du délinquant ou de son inaction fautive.

En application des dispositions du code du roulage, maintes omissions sont constitutives d'infractions, même s'il n'en est résulté aucun dommage pour les tiers.

Les articles 62 et 63 du « Code disciplinaire et pénal pour la marine marchande » comminent une peine d'emprisonnement d'un mois à deux ans et une amende de 500 à 5.000 francs contre le capitaine qui, pouvant le faire sans danger sérieux pour son navire ou pour les personnes embarquées, n'a pas prêté assistance à toute personne, même ennemie, trouvée en mer ou dans les eaux maritimes, en danger de se perdre, ou encore qui, après un abordage, aura laissé de mettre tout en œuvre pour sauver l'autre navire.

Cette disposition présente un haut intérêt du point de vue qui nous occupe. La simple abstention est érigée en délit encore que son auteur ne soit en rien responsable du sinistre. Il lui est fait un devoir, sévèrement sanctionné, de se porter au secours des tiers en péril de mort. Admirable anticipation du texte que nous proposons. Pourquoi, l'égoïsme indifférent au malheur des autres serait-il puni s'il est commis en mer cependant qu'il serait absous dans la vie quotidienne ?

Une autre disposition peut être évoquée encore. L'article 556 du code pénal fait un devoir à quiconque, sur simple ordre de l'autorité, de prêter ses services :

« Ceux qui, le pouvant, auront refusé ou négligé de faire les travaux, le service ou de prêter le secours dont ils auront été requis, dans les circonstances d'accidents, tumultes, naufrage, inondation, incendie ou autres calamités, ainsi que dans le cas de brigandages, pillages, flagrant délit, clameur publique ou d'exécution judiciaire, seront punis d'une amende de 5 à 15 francs. »

Signalons encore, dans notre actuel code pénal, les articles 155 et 156 qui punissent l'abstention des fonctionnaires et agents de la police administrative qui négligent ou refusent de faire cesser une détention illégale ou de la constater et de la dénoncer; encore l'article 391bis (loi du 14 janvier 1928, article 1er, modifié par l'article 1er de la loi du 17 janvier 1939) relatif à l'omission de payer la pension alimentaire fixée par justice, de même l'article 420bis (loi du 15 mai 1912, article 61 et loi du 31 mars 1936, article 2) qui érige en délit l'omission de pourvoir à l'entretien d'un enfant de moins de 16 ans ou d'une autre personne hors d'état de pourvoir à son entretien, et dont on a la charge; de même l'article 7 de l'arrêté-loi du 17 janvier 1945 relatif au sequestre des biens des inculpés de crimes contre la sécurité extérieure de l'Etat; il punit de trois mois à 5 ans de prison et d'une amende de 100 à 100.000 francs celui qui, connaissant l'existence des biens sous sequestre, omet d'en faire la déclaration à l'Office.

Lorsqu'une personne est en péril de mort et que je puis le secourir efficacement, et sans danger, mon abstention est autrement coupable et point n'est besoin d'une réquisition pour que j'aie le devoir humain de lui porter aide.

Les pénalités que déterminent les articles 418 à 422 sont d'application, quelque infime que soit l'imprudence ou l'imprévoyance positive ou passive. Et selon la gravité des lé-

Bij de artikelen 418 tot 422 van het Wetboek van Strafrecht worden onvrijwillige doding en onvrijwillig letsel bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg gestraft. De schade moet te wijten zijn aan de dader of aan zijn schuldige nalatigheid.

Bij toepassing van de bepalingen van het Wetboek op het wegverkeer, maken tal van verzuimen misdrijven uit, zelfs indien daaruit geen schade voor derden is voortgevloeid.

In de artikelen 62 en 63 van het « Tucht- en Strafwetboek voor de Koopvaardijvloot » wordt met gevangenisstraf van één maand tot twee jaar en met geldboete van 500 tot 5.000 frank gestraft de kapitein die iedere, zelfs vijandelijke persoon, die op zee of in de kustwateren in nood verkeert niet is te hulp gekomen, of die, na een aanvaring, verzuimd heeft alles in het werk te stellen om het andere schip te redden, wanneer hij dit zonder ernstig gevaar voor zijn schip of voor de opvarenden kon doen. »

Die bepaling is in de aangelegenheid die wij thans behandelen van groot belang. Het eenvoudig verzuim wordt strafbaar gesteld, zelfs wanneer de dader ervan geenszins verantwoordelijk is voor de schade. Het is zijn plicht — waarop strenge straffen staan — derden die in doodsgevaar verkeren te hulp te komen. Dat is wel een treffende anticipatie van de tekst die wij voorstellen. Waarom zou de egoïstische onverschilligheid tegenover het ongeluk van anderen op zee worden gestraft, terwijl ze in het dagelijks leven zou ongestraft blijven ?

Er kan nog een andere bepaling worden aangehaald : artikel 556 van het Wetboek van Strafrecht bepaalt dat iedereen, op eenvoudig bevel van de overheid, verplicht is zijn diensten te verlenen :

« Zij die, daartoe in staat zijnde, weigeren of verzuimen het werk, de dienst te doen of de hulp te verlenen, waartoe zij worden aangezocht bij ongeval, woeling, schipbreuk, overstroming, brand of andere rampen, evenals in geval van rooverij, plundering, betrapping op heter daad, openbaar geroep of gerechtelijke tenuitvoerlegging, worden gestraft met geldboete van 5 tot 15 frank. »

Laten wij nog, in ons huidig Wetboek van Strafrecht, wijzen op de artikelen 155 en 156, die de ambtenaren en beambten van de administratieve politie straffen die nalaten of weigeren een wederrechtelijke hechtenis te doen ophouden of deze vast te stellen en er aangifte van te doen; verder op artikel 391bis (wet van 14 Januari 1928, artikel 1, gewijzigd door het eerste artikel van de wet van 17 Januari 1939) betreffende het verzuim van betaling van de door het gerecht vastgestelde uitkering tot onderhoud, alsmede op artikel 420bis (wet van 15 Mei 1912, artikel 61, en wet van 31 Maart 1936, artikel 2), dat het niet voorzien in het onderhoud van een kind beneden 16 jaar of van een andere persoon, die onbekwaam is in zijn onderhoud te voorzien en voor wie men te zorgen heeft, strafbaar stelt; ook op artikel 7 der besluitwet van 17 Januari 1945 betreffende het sequester der goederen van de personen beschuldigd van misdaden tegen de uitwendige veiligheid van de Staat; dit artikel straft hen, die kennis hebben van het bestaan van onder sequester gestelde goederen en nalaten daarvan bij de Dienst aangifte te doen, met gevangenisstraf van drie maanden tot vijf jaar en met geldboete van 100 tot 100.000 frank.

Wanneer iemand in levensgevaar verkeert en ik hem op doeltreffende wijze en zonder gevaar kan te hulp komen, is mijn verzuim heel wat schuldiger en er is geen aanzoek nodig opdat ik mijn plicht als mens zou vervullen om hem te hulp te komen.

De bij de artikelen 418 tot 422 bepaalde straffen zijn van toepassing hoe klein de positieve of passieve onvoorzichtigheid of onbedachtzaamheid ook is. En volgens de ernst

sions et de leurs conséquences, les peines comminées vont de 8 jours à 2 ans de prison et de 26 à 1.000 francs d'amende.

Mais, sauf les quelques cas où la loi érige l'abstention en infraction, nulle peine ne menace celui qui pouvant secourir son semblable en grave péril ou empêcher un crime contre les personnes ou assurer la libération d'un innocent, s'en abstient et passe indifférent alors que l'aide qu'il pourrait prêter ne l'exposerait à aucun danger pas plus que les tiers.

Et cette impunité du comportement égoïste couvre même celui qui, en vertu de la déontologie professionnelle ou de ses devoirs d'état ou de ses obligations de parenté ou d'alliance, a plus que d'autres le devoir de venir en aide à l'homme et à l'enfant en grave danger. Vraiment, pareille impunité est-elle compatible avec notre haut degré de civilisation, avec la conception aujourd'hui reçue par tous de la morale évangélique, avec le souci de la dignité et de la fraternité humaines ?

Il faut ériger en délit l'inaction fautive, le refus de secours, l'abstention inexcusable, dès lors que le péril où se trouvent nos semblables est grave et l'assistance sans danger.

La France, et maints autres pays nous ont précédés dans cette voie. La matière fait aujourd'hui l'objet de l'article 63 du Code pénal français (ordonnance du 25 juin 1945 et du 24 mai 1946 et loi du 13 avril 1954).

On observera que le législateur français a délibérément maintenu le texte répressif qui avait été introduit en 1945 et que, loin d'en atténuer l'objet ou les peines, il a aggravé celles-ci par la loi du 13 avril 1954, après une expérience qui avait duré près de dix ans. La première ordonnance comminait une peine d'emprisonnement de un mois à trois ans et une amende de 12.000 à 500.000 francs; l'amende a été élevée et doublée. Quant à la prison, la loi du 13 avril 1954 l'a portée à un minimum de 3 mois et à un maximum de cinq ans.

Texte de l'article 63 du Code pénal français.

« Sans préjudice de l'application, le cas échéant, des » peines plus fortes prévues par le présent code et les lois » spéciales, sera puni d'un emprisonnement de trois mois » à cinq ans (dans le texte originel c'était : d'un mois à » trois ans) et d'une amende de 24.000 à 1.000.000 de » francs, ou de l'une de ces deux peines seulement, qui- » conque, pouvant empêcher par son action immédiate, » sans risque pour lui ou pour les tiers, soit un fait quali- » fié crime, soit un délit contre l'intégrité corporelle de la » personne, s'abstient volontairement de le faire.

» Sera puni des mêmes peines quiconque s'abstient » volontairement de porter à une personne en péril l'as- » sistance que, sans risque pour lui et pour les tiers, » il pouvait lui prêter, soit par son action personnelle, » soit en provoquant un secours.

» Sera puni des mêmes peines celui qui, connaissant la » preuve de l'innocence d'une personne incarcérée pré- » ventivement ou jugée pour crime et délit, s'abstient » volontairement d'en rapporter aussitôt le témoignage » aux autorités de justice ou de police. Toutefois, aucune » peine ne sera prononcée contre celui qui apportera » son témoignage tardivement, mais spontanément.

» Sont exceptés de la disposition de l'alinéa précé- » dent, le coupable du fait qui motivait la poursuite, ses

van de letsels en de gevolgen ervan gaan de gestelde straf- » fen van 8 dagen tot 2 jaar gevangenisstraf en van 26 tot » 1.000 frank geldboete.

Behoudens de enkele gevallen echter waarin de wet het » verzuim strafbaar stelt, treft geen enkele straf degene » die zijn in ernstig gevaar verkerende evenmens kan helpen » of een misdaad tegen personen beletten of de invrijheid- » stelling van een onschuldige bewerken, maar zulks nalaat » en onverschillig zijns weegs gaat, terwijl de hulp, die hij » zou kunnen bieden, hem evenmin als derden aan enig » gevaar zou blootstellen.

Deze straffeloosheid van de egoïstische houding dekt » zelfs diegene die wegens beroepsplicht, plichten van staat » of verplichtingen uit bloed- of aanverwantschap, meer dan » anderen tot plicht heeft hulp te bieden aan een in ernstig » gevaar verkerend mens of kind. Is dergelijke straffeloos- » heid dan werkelijk verenigbaar met onze hoge graad van » beschaving, met de thans algemeen geldende opvatting » van de evangelische moraal, met de menselijke waardigheid » en broederlijkheid ?

Wanneer het gevaar, waarin onze evenmensen verkeren, » ernstig is en het bieden van hulp geen gevaar oplevert, » moeten schuldige nalatigheid, weigeren van hulp, niet te » verontschuldigen verzuim, strafbaar worden gesteld.

Frankrijk en menig ander land zijn ons op die weg » voorgaan. De kwestie is thans geregeld in artikel 63 van » het Franse Wetboek van Strafrecht (ordonnanties van » 25 juni 1945 en 24 Mei 1946 en wet van 13 April 1954).

Men zal opmerken dat de Franse wetgever de in 1945 » opgenomen straftekst opzettelijk heeft behouden en het » object of de straffen ervan, verre van ze te verzachten, » na ongeveer 10 jaar ervaring, door de wet van 13 April » 1954 heeft verzwaaard. De eerste ordonnantie stelde gevan- » genisstraf van een maand tot drie jaar en geldboete van » 12.000 tot 500.000 frank; de geldboete werd verhoogd en » verdubbeld. Wat de gevangenisstraf betreft, deze werd » door de wet van 13 April 1954 tot ten minste 3 maanden » en ten hoogste 5 jaar verhoogd.

Tekst van artikel 63 van het Frans Wetboek van Strafrecht.

« Onverminderd de toepassing, in voorkomend geval, » van de bij dit wetboek en de bijzondere wetten bepaalde » zwaardere straffen, wordt met gevangenisstraf van drie » maanden tot 5 jaar (in de oorspronkelijke tekst stond : » van een maand tot drie jaar) en met geldboete van » 24.000 tot 1.000.000 frank of met één van die straffen » alleen gestraft al wie door dadelijk ingrijpen, zonder » gevaar voor zichzelf of voor derden, hetzij een als mis- » daad aangemerkte daad, hetzij een misdrijf tegen de » lichamelijke gaafheid van de persoon kan verhinderen » en vrijwillig nalaat zulks te doen.

» Met dezelfde straffen wordt gestraft al wie vrijwillig » nalaat een in gevaar verkerend persoon te helpen, als » hij die hulp zonder gevaar voor zichzelf of voor derden, » hetzij door persoonlijk ingrijpen, hetzij door inroeping » van hulp, kan bieden.

» Met dezelfde straffen wordt gestraft hij die kennis » heeft van het bewijs der onschuld van een preventief » opgesloten of wegens misdaad of wanbedrijf veroor- » deeld persoon, doch vrijwillig nalaat daarvan onver- » wijld getuigenis af te leggen vóór de rechterlijke of » politieoverheid. Geen straf wordt echter uitgesproken » tegen hem die zijn getuigenis laattijdig, maar uit eigen » beweging aflegt.

» Van het bepaalde in het voorgaande lid zijn uitge- » zonderd : hij die schuldig is aan de daad welke de

» co-auteurs, ses complices et les parents ou alliés de ces
» personnes jusqu'au quatrième degré inclusivement. »

On trouvera au Code pénal édité par Dalloz, en note, de nombreuses références jurisprudentielles.

Nous en détachons :

Cassation crim. 31 mai 1949. D. 1949. 347, et tribunal correctionnel de Charleville, 6 février 1952 D. 1952 p. 481 :

« L'article 63, alinéa 2, ne distingue pas entre (sic, dans le sommaire) la cause ou la nature du péril auquel la personne à secourir est exposée; la loi exige seulement que ce péril, de quelque événement qu'il résulte, soit imminent et constant et nécessite une intervention immédiate; par suite, le délit de l'article 63, alinéa 2 peut être retenu à la charge d'un médecin qui s'est abstenu volontairement de se rendre auprès d'un malade en danger de mort. »

Tribunal correctionnel de Douai, 20 décembre 1951 (D. 1952 somm. 53).

La prévention peut être retenue à charge d'un directeur d'hôpital qui refuse d'admettre un malade déclaré en danger par un médecin.

Tribunal correctionnel d'Orléans, 29 novembre 1950. D. 1951, 246 et note de M. Tunc :

« Un guérisseur a le devoir et donc le droit de donner des soins à un malade en péril imminent de mort, pour rien; il commettrait en s'abstenant, le délit de l'article 63, alinéa 2 du code pénal. »

Les Cours et Tribunaux français font assez fréquemment application de cette disposition.

Des derniers fascicules du Dalloz, nous extrayons certains cas intéressants :

Cassation, 3 novembre 1954. D. 1955. 64.

Les dispositions de l'article 63 alinéa 2, du code pénal exigent, pour être applicables que le prévenu ait eu personnellement conscience du caractère d'imminente gravité du péril auquel se trouve exposée la personne dont l'état requiert secours, et qu'il n'ait pas pu mettre en doute la nécessité d'intervenir immédiatement en vue de le conjurer.

Spécialement, c'est à bon droit qu'un maire est relaxé si, averti d'un accident, et disposé à donner du secours au blessé, il a déposé celui-ci au pied d'un talus après quelques soins, alors que, convaincu qu'il se trouvait en présence d'un homme ivre, il a persisté dans son erreur du fait qu'à son retour, quelques instants plus tard, le blessé était reparti.

Cour d'appel de Douai, 30 octobre 1954. D. 1955. 55.

Bien que l'article 63 du code pénal ne vise pas expressément l'abstention par un individu distinct de celui qui a mis en péril l'existence ou la santé de la victime, il semble que le législateur ait voulu punir soit l'abstention d'un tiers, soit celle de l'auteur involontaire du danger, et non celle de l'individu qui a provoqué le danger de façon délibérée et volontaire.

Spécialement, l'inculpation d'abstention délictueuse n'est

» vervolging wettigde, zijn mededaders, zijn medeplichtigen en de bloed- of aanverwanten van die personen » tot en met de vierde graad. »

In de door Dalloz uitgegeven « Code pénal » vindt men in noten tal van verwijzingen naar de rechtspraak.

Wij lichten er de volgende uit :

Cassation crim. 31 Mei 1949. D. 1949. 347, en correctionele rechtbank te Charleville, 6 Februari 1952, D. 1952. bl. 481 :

« Artikel 63, tweede lid, maakt geen onderscheid tussen de oorzaak en de aard van het gevaar waaraan de te helpen persoon is blootgesteld; de wet eist enkel dat dit gevaar, uit welke gebeurtenis het ook voortspuit, dreigend en vaststaande is en dat het onverwijld ingrijpen eist; bijgevolg kan het in artikel 63, tweede lid, bedoeld misdrijf ten laste worden gelegd aan een dokter, die vrijwillig heeft nagelaten naar een in stervensgevaar verkerende zieke te gaan. »

Correctionele rechtbank te Douai, 20 December 1951 (D. 1952, somm. 53).

Van misdrijf kan worden beschuldigd een ziekenhuisbestuurder, die weigert een zieke op te nemen van wie een geneesheer heeft verklaard dat hij in gevaar verkeert.

Correctionele rechtbank te Orléans, 29 November 1950. D. 1951, 246 en noot van de heer Tunc :

« Het is de plicht en dus ook het recht van een geneesheer een in dreigend stervensgevaar verkerende zieke kosteloos te verzorgen; laat hij dit na, dan zou hij zich schuldig maken aan het in artikel 63, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht bedoeld misdrijf. »

De Franse hoven en rechtbanken passen die beschikking nogal vaak toe.

Aan de jongste afleveringen van Dalloz ontleen wij enkele interessante gevallen :

Cassation, 3 November 1954, D. 1955, 64.

Opdat de beschikkingen van artikel 63, 2^e lid, van het Wetboek van Strafrecht toepasselijk zijn is het nodig, dat de verdachte zich persoonlijk bewust was van de ernst en het dreigend karakter van het gevaar, waaraan de hulpbehoevende persoon was blootgesteld, en dat hij er niet kon aan twijfelen dat een onmiddellijk ingrijpen geboden was om dit gevaar te keren.

In 't bijzonder, terecht wordt van vervolging ontslagen een burgemeester die in kennis gesteld van een ongeval en bereid de gekwetste bij te staan, na enige zorgen, deze aan de voet van een talud heeft neergelegd, terwijl hij, overtuigd dat de man dronken was, in zijn dwaling werd gestijfd door het feit dat bij zijn terugkeer, enkele ogenblikken later, de gekwetste vertrokken was.

Hof van beroep te Douai, 30 September 1954, D. 1955, 55.

Hoewel artikel 63 van het Wetboek van Strafrecht niet uitdrukkelijk het verzuim op het oog heeft van een ander persoon dan die, welke het leven of de gezondheid van het slachtoffer in gevaar heeft gebracht, was het de wetgever blijkbaar er om te doen het verzuim te straffen hetzij van een derde, hetzij van de persoon die onvrijwillig het gevaar heeft teweeg gebracht, maar niet dit van de persoon die opzettelijk en vrijwillig het gevaar heeft veroorzaakt.

In 't bijzonder is de beschuldiging van strafbaar verzuim

pas compatible avec un fait volontaire de violences, antérieur ou concomitant, imputable au même auteur.

Tribunal correctionnel de Bayeux, 22 juin 1954. D. 1954. 603.

L'action personnelle est la règle et la faculté du secours, l'exception.

Cette dernière option ne se conçoit que lorsqu'il y a péril ou risque grave pour la personne appelée ou lorsque le secours ne peut être efficace que donné par un homme de l'art.

...Commet le délit d'abstention délictueuse l'automobiliste qui, prié de conduire à l'hôpital voisin, deux blessés graves, fait demi-tour et se contente de signaler la situation à un gendarme.

Cassation, 26 juillet 1954. D. 1954. 666.

Si l'article 63, alinéa 2, du code pénal oblige celui qui est en état de le faire de prêter assistance à une personne en péril, soit par son action personnelle, soit en provoquant un secours, la loi n'a pas entendu, en formulant cette alternative, lui laisser une option arbitraire entre deux modes d'assistance, dont l'efficacité, selon la nature et les circonstances du péril, peut être bien différente; elle lui fait un devoir d'intervenir par celui-là même de ces deux modes que la nécessité commande, et même, s'il le faut, par leur emploi cumulatif;

Par suite, se rend coupable d'abstention délictueuse l'individu qui, informé qu'un nouveau-né vient d'être jeté vivant dans une poubelle, et entendant les vagissements de l'enfant, ne lui porte pas secours et charge sa concubine d'inviter la mère et la famille à s'occuper du nouveau-né.

Cour d'appel de Bordeaux, 28 octobre 1953. D. 1954. 13.

Se rend coupable du délit d'abstention délictueuse le médecin qui s'abstient volontairement de porter assistance à un malade en péril en ayant connaissance de ce péril, lequel est imminent, constant et nécessite une intervention immédiate.

Tel est le cas du médecin qui, appelé pour donner des soins à un enfant dont l'état grave lui est décrit, refuse, malgré les prières et l'émotion visible de la personne qui l'informe, de se rendre auprès du malade au motif qu'il n'est pas de sa clientèle;

Vainement soutiendrait-il qu'il avait des doutes sur la nécessité immédiate de son intervention, alors qu'il n'a même pas demandé de précisions sur l'état de l'enfant et sur l'indisponibilité d'autres médecins;

De même, il ne saurait faire état de prétendues visites de clients à son domicile, alors que le domicile du malade était proche et que le déplacement n'aurait provoqué qu'une absence de courte durée;

Le devoir du médecin n'est pas seulement de prescrire le traitement le plus approprié, mais aussi, à défaut d'une guérison qui peut ne pas se produire, de soigner, d'assister, de soulager le malade et de tenter de le sauver;

L'issue fatale de la maladie reste sans effet sur la constitution du délit, l'obligation de l'intervention n'étant pas, en la matière, subordonnée à l'efficacité du secours.

niet verenigbaar met een voorafgaande of gelijktijdige gewelddaad, te wijten aan dezelfde dader.

Correctionele Rechtbank te Bayeux, 22 Juni 1954. D. 1954, 603.

De persoonlijke handeling is de regel, en de mogelijke hulpverlening de uitzondering.

Deze laatste keus is maar denkbaar wanneer er ernstig gevaar of risico bestaat voor de bijgeroepen persoon, of wanneer alleen een deskundige doelmatige hulp kan verlenen.

...Is schuldig aan het misdrijf van strafbaar verzuim, de automobilist die, verzocht twee ernstig gekwetsten naar een naburig ziekenhuis te voeren, rechtsomkeert maakt en zich ermede vergenoegt het geval te melden aan een Rijkswachter.

Cassation, 26 Juli 1954. D. 1954. 666.

Al wordt bij artikel 63, 2° lid, van het Wetboek van Strafrecht aan degene die daartoe in staat is de verplichting opgelegd een in nood verkerende bij te staan, hetzij door persoonlijk te handelen, hetzij door hulp in te roepen, toch lag het geenszins in de bedoeling van de wetgever, toen hij dit alternatief formuleerde, hem een willekeurige keuze te laten tussen twee vormen van hulpverlening, waarvan de doelmatigheid zeer kan verschillen naar gelang van de aard van het gevaar en de omstandigheden ervan; hij legt hem de verplichting op die vorm van bijstand aan te wenden, die door de omstandigheden wordt vereist, en desnoods zelfs de twee vormen samen.

Maakt zich derhalve schuldig aan een strafbaar verzuim hij die, wetend dat een pasgeborene nog levend in een vuilnisbak werd gegooid en het geschrei van het kind horend, het niet te hulp komt en zijn bijzit gelast de moeder en de familie te verzoeken zich om de zuigeling te bekommeren.

Hof van beroep te Bordeaux, 28 October 1953. D. 1954, 13.

Maakt zich schuldig aan het misdrijf van strafbaar verzuim, de geneesheer die vrijwillig nalaat hulp te bieden aan een zieke die in gevaar verkeert ofschoon hij kennis had van dit gevaar, dat dreigend en vaststaande is en een onmiddellijk ingrijpen eist.

Dat geldt voor de geneesheer die, opgeroepen om zijn zorgen toe te dienen aan een kind, wiens ernstige toestand hem wordt beschreven, in weerwil van de smeekbeden en de zichtbare ontroering van de persoon die hem ervan kennis geeft, weigert bij de zieke te gaan omdat deze niet tot zijn patiënten behoort.

Tevergeefs zou hij aanvoeren dat hij twijfelde aan de onmiddellijke noodzaak van zijn ingrijpen, wanneer hij zelfs geen nadere inlichtingen over de toestand van het kind en over de niet-beschikbaarheid van andere geneesheren heeft gevraagd;

Evenmin mag hij zich beroepen op zogenaamde bezoeken van patiënten te zijnen huize, ofschoon de zieke in de nabijheid woonde en zijn bezoek slechts een korte afwezigheid zou hebben veroorzaakt;

Het is de plicht van de geneesheer niet alleen de meest passende behandeling voor te schrijven, maar eveneens, bij gebreke van een genezing die misschien uitgesloten is, de zieke te verzorgen, bij te staan, te verlichten en te trachten hem te redden;

De dodelijke afloop van de ziekte heeft geen invloed op het bestaan van het misdrijf, aangezien de verplichting van de geneeskundige tussenkomst ter zake niet afhankelijk wordt gemaakt van de doeltreffendheid van de hulp.

Cassation, 21 janvier 1954. Recueil Dalloz. 1954-224.

C'est l'abstention volontaire, en présence d'un péril auquel il apparaît qu'il doit être fait face sur l'heure, qui constitue le délit prévu par l'article 63, alinéa 2, du Code pénal.

La loi ne prend pas en considération les circonstances ultérieures qui démontreraient soit que le péril n'était pas si grave qu'il ne put être conjuré sans assistance, soit, au contraire, qu'il était tel que le secours eût été nécessairement inefficace; elle a seulement égard à la nature du péril à l'heure même où la personne qui peut porter secours en a connaissance, et exige qu'il soit, à ce moment, constant et imminent, et qu'il nécessite une intervention immédiate.

L'abstention délictueuse est réalisée dès lors qu'un médecin dont le concours est demandé par téléphone, averti d'un péril dont il est seul à même d'apprécier la gravité, refuse son concours, sans s'être préalablement assuré, comme il pouvait le faire, que ce péril ne requerrait pas son intervention immédiate.

Cour d'assises de la Seine, 29 octobre 1952, (citée dans l'étude de M. Bonnefoy).

Le manœuvre Moyaux est condamné à 5 années de réclusion pour viol d'une jeune fille de 14 ans. La maîtresse de Moyaux, mère de la petite victime, est condamnée à trois ans de prison (le maximum de la peine à l'époque) du chef de non-assistance à une personne en péril.

Rappelons encore le jugement du tribunal correctionnel de Digne du 20 novembre 1952, rendu bien avant que la Cour d'assises fût saisie de la prévention d'assassinat à charge de Dominici.

Gustave Dominici fut d'abord poursuivi pour infraction à l'article 63. Le jugement rappelle que le 5 août, à l'aube, le fermier de « La Grande Terre » découvrit la petite Elisabeth Drummond encore vivante et qu'il s'abstint de lui porter secours.

Le Tribunal constate :

« Ainsi, juridiquement constitué et bien établi, le délit de la prévention doit être, en considération des seules circonstances de la cause, apprécié avec une relative sévérité pour tenir compte de l'étrange et encore inexplicable attitude de cet homme qui, en même temps, a gravement manqué aux traditions françaises de charité fraternelle, et à enfreint dans des conditions aussi fautives l'actuelle conception plus étroite de la solidarité humaine, sanctionnée par le texte répressif applicable. »

Dominici fut condamné à une peine de deux mois de prison sans sursis. Appel fut interjeté par les deux parties.

Nous avons évoqué ces diverses décisions à seules fins de souligner la véritable portée et de limiter le champ d'application que le législateur français a entendu donner à l'article 63.

Celui-ci n'a pas ses racines premières, comme on pourrait le croire, dans une ordonnance du gouvernement de Vichy. Dès 1934, le projet de révision du Code pénal français prévoyait le délit d'omission de porter secours.

Cette infraction était sanctionnée dès avant la guerre dans nombre de pays, ainsi en Pologne, en Roumanie, au Danemark, en Allemagne, en Italie, dans des états de l'Amérique du Sud.

Plusieurs auteurs, qui ont commenté l'article 63 du

Cassation, 21 December 1954. Recueil Dalloz 1954, 224.

Het is het vrijwillig verzuim tegenover een gevaar waarvan onmiddellijk het hoofd schijnt te moeten geboden worden, dat het misdrijf uitmaakt, bedoeld in artikel 63, lid 2, van het Wetboek van Strafrecht;

Door de wet wordt geen rekening gehouden met de latere omstandigheden waaruit zou blijken, hetzij dat het gevaar niet zo ernstig was dat het niet zonder hulp kon bezworen worden, hetzij integendeel dat het van die aard was dat de hulp noodzakelijk ondoeltreffend zou geweest zijn; zij bekommert zich alleen om de aard van het gevaar op het ogenblik dat de persoon die hulp kan bieden daarvan kennis heeft en eist dat het op dat ogenblik dreigend en vaststaand is, en een onmiddellijke tussenkomst eist.

Het strafbaar verzuim bestaat derhalve wanneer een geneesheer wiens hulp per telefoon wordt ingeroepen voor een gevaar waarvan hij alleen de ernst kan beoordelen, weigert zijn medewerking te verlenen, zonder vooraf te hebben nagegaan, wat hij doen kon, of dit gevaar niet zijn onmiddellijke tussenkomst eiste.

Hof van assisen van het Seinedepartement 29 October 1952 (aangehaald in de studie van Mr Bonnefoy).

De hulparbeider Moyaux wordt veroordeeld tot 5 jaar opsluiting wegens verkrachting van een meisje van 14 jaar. De bijzit van Moyaux, moeder van het kleine slachtoffer, wordt tot drie jaar gevangenisstraf (destijds het maximum van de straf) veroordeeld, wegens het niet bijstaan van een persoon die in gevaar verkeert.

Laten wij nog wijzen op het vonnis van de correctionele rechtbank te Digne, van 20 November 1952, gewezen lang voordat de telastlegging van moord ten laste van Dominici bij het assisenhof werd aanhangig gemaakt.

Gustave Dominici werd eerst vervolgd wegens inbreuk op artikel 63. In het vonnis wordt er aan herinnerd dat de boer van « La Grande Terre » op 5 Augustus, bij dageraad, de kleine Elisabeth Drummond nog levend ontdekte en dat hij naliet haar hulp te bieden.

De Rechtbank stelde vast wat volgt :

« Juridisch gevestigd en goed vastgesteld, moet de telastlegging, alleen gelet op de omstandigheden van de zaak, met een betrekkelijke strengheid worden beoordeeld om rekening te houden met de zonderlinge en nog onverklaarbare houding van die man, die tevens op ernstige wijze de Franse tradities van naastenliefde heeft geschonden en, in zo schuldige omstandigheden, het huidig meer beperkt begrip van de menselijke solidariteit, dat door de toepasselijke straftekst wordt bekrachtigd, heeft overtreden. »

Dominici werd veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf zonder uitstel. Beide partijen stelden hoger beroep in.

Wij hebben die verschillende beslissingen alleen aangehaald om de ware strekking van artikel 63 en het toepassingsgebied, dat de Franse wetgever voor dit artikel heeft vastgesteld, te omschrijven.

De eerste oorsprong van dit artikel ligt niet, zoals men zou kunnen gelooven, in een verordening van de regering van Vichy. Reeds in 1934 werd het verzuimen van hulpverlening in het ontwerp tot herziening van het Franse Wetboek van Strafrecht als een misdrijf beschouwd.

Dit misdrijf was reeds vóór de laatste oorlog in vele landen, o. m. in Polen, Roemenië, Denemarken, Duitsland, Italië en in Zuid-Amerikaanse staten strafbaar gesteld.

Verscheidene auteurs, die op artikel 63 van het Franse

Code français, se sont plu à rappeler l'avis de Paul Appleton dans son étude « L'abstention fautive en matière délictuelle, civile et pénale ». (Revue trimestrielle de droit civil 1912, page 604 et suivantes.) :

« Il n'est pas vrai et il n'est pas juste qu'on puisse se désintéresser du malheur d'autrui. Quand on peut y porter remède sans inconvénient, c'est une véritable obligation d'agir. »

Et d'aucuns rappellent la formule lapidaire de Loysel : « Qui peut et n'empêche, pêche ».

Le problème a fait l'objet en France et en Belgique d'études et de discussions. Les opinions se sont affrontées sur l'opportunité de réprimer pénalement l'inaction coupable.

On consultera avec intérêt :

Le texte des rapports et le compte rendu des débats des Journées franco-belgo-luxembourgeoises à Paris en novembre 1951, publiés en 1952 aux éditions du Recueil Sirey.

Egalement les rapports présentés à l'Union belgo-luxembourgeoise de droit pénal, à savoir :

le rapport présenté par le chevalier Adolphe Braas et MM. Jean van den Bossche et Albert Fettweis (Revue de droit pénal et de criminologie 1951-1952, pages 21 à 30;

l'étude de MM. Jean van den Bossche et Albert Fettweis, ibidem 1952-1953, pages 219 à 226;

l'étude de M. Paul Forriers, ibidem 1951-1952, pages 484 à 504.

Le 6 décembre 1952, l'Union Belgo-Luxembourgeoise chargeait une commission de faire un nouvel examen du problème et de lui faire rapport. En faisaient partie : MM. Jean Constant, avocat général près la Cour d'Appel et professeur à l'Université de Liège, Président, MM. Albert Fettweis, avocat et assistant à la faculté de droit de l'université de Liège, Paul Forriers, avocat près la Cour d'appel et agrégé de l'enseignement supérieur, Georges Hoornaert, avocat près la Cour d'appel; Jean van den Bossche, avocat près la Cour d'appel et chef de travaux de l'Ecole de criminologie de l'université de Liège.

Le 21 mars, ils soumettaient leurs conclusions à l'assemblée générale de l'Union belgo-luxembourgeoise de droit pénal. Ils proposèrent un texte général et un texte restreint sur lesquels l'Union se prononça après un nouvel échange de vues (voir Revue de droit pénal et de criminologie 1952-1953, pages 798 et suivantes.)

Texte général.

Chapitre II bis. De l'omission de porter secours.

Article 422bis. — Sera puni de... celui qui, constatant qu'une personne se trouve en péril grave omettra volontairement de lui porter secours alors qu'il ne peut pas croire que son intervention serait dangereuse pour lui ou pour un tiers. Cette disposition est applicable à l'auteur de l'abstention moralement ou physiquement empêché d'agir s'il n'a pas averti sans délai ceux qui, vu les circonstances, devaient raisonnablement lui paraître susceptibles d'assister la personne en péril.

Wetboek commentaar hebben uitgebracht, hebben hierbij verwezen naar het advies van Paul Appleton, in zijn studie « L'abstention fautive en matière délictuelle, civile et pénale » (Revue trimestrielle de droit civil, 1912, blz. 604 vlg.) :

« Het is niet waar en niet rechtvaardig dat men zich niet zou kunnen bekommeren om andermans ongeluk. Wanneer men dit zonder bezwaar kan verhelpen, is men werkelijk verplicht op te treden. »

En sommigen herinneren aan de kernachtige formule van Loysel : « Wie kan, en niet belet, zondigt ».

Dit probleem werd in Frankrijk en in België bestudeerd en besproken. De meningen waren verdeeld over de wenselijkheid van de bestraffing van de schuldige nalatigheid.

Met vrucht kan men hierover naslaan :

De tekst der verslagen en de notulen der besprekingen van de Frans-Belgisch-Luxemburgse studiedagen te Parijs, in November 1951, in 1952 uitgegeven door de uitgeverij van de Recueil Sirey.

Eveneens de verslagen uitgebracht voor de Belgisch-Luxemburgse Vereniging voor Strafrecht, met name :

het verslag uitgebracht door ridder Adolphe Braas en de heren Jean van den Bossche en Albert Fettweis (Revue de droit pénal et de criminologie 1951-1952, blz. 21 tot 30);

de studie van de heren Jean van den Bossche en Albert Fettweis, ibidem 1952-1953, blz. 219 tot 226;

de studie van de heer Paul Forriers, ibidem 1951-1952, blz. 484 tot 504.

Op 6 December 1952 gelastte de Belgisch-Luxemburgse Vereniging een commissie het probleem opnieuw te onderzoeken en bij haar verslag uit te brengen. Maakten er deel van uit : de heren Jean Constant, advocaat-generaal bij het Hof van beroep en professor aan de Luikse Universiteit, voorzitter; de heren Albert Fettweis, advocaat en assistent aan de Rechtsfaculteit van de Universiteit te Luik; Paul Forriers, advocaat bij het Hof van Beroep en geaggregeerde voor het Hoger Onderwijs; Georges Hoornaert, advocaat bij het Hof van beroep, Jean van den Bossche, advocaat bij het Hof van beroep en werkleider aan de School voor criminologie van de Universiteit te Luik.

Op 21 Maart legden zij hun conclusies voor aan de algemene vergadering van de Belgisch-Luxemburgse Vereniging voor strafrecht. Zij stelden een algemene tekst en een beperkte tekst voor, waarover de Vereniging na een nieuwe gedachtenwisseling uitspraak deed (zie Revue de droit pénal et de criminologie 1952-1953, blz. 798 en vlg.).

Algemene tekst.

Hoofdstuk II bis. Verzuim van hulpverlening.

Artikel 422bis. — Met..... wordt gestraft hij die vaststelt dat een persoon in ernstig gevaar verkeert, maar vrijwillig verzuimt hem hulp te bieden, hoewel hij redelijkerwijs niet kan denken dat ingrijpen van zijnentwege voor hem of voor derden gevaar kan opleveren. Deze bepaling is van toepassing op de pleger van het verzuim, die zedelijk of lichamelijk verhinderd is te handelen, zo hij niet onverwijd diegenen heeft gewaarschuwd die hem, gezien de omstandigheden, redelijkerwijs in staat moesten schijnen aan de in gevaar verkerende persoon bijstand te verlenen.

Article 422ter. — Si l'abstention est méchante ou frauduleuse, le coupable sera puni de...

Article 422 quater. — Dans les cas prévus aux articles 522 bis et 422 ter l'initiative des poursuites appartiendra exclusivement au Ministère Public.

Texte restreint et subsidiaire.
Chapitre II bis. De l'omission de porter secours.

Article 422 bis. — Sera puni de... celui qui, constatant qu'une personne se trouve en péril grave, omettra volontairement de lui porter secours au mépris des devoirs tenant à ses fonctions ou à sa profession.

Article 422 ter. — Sera puni de... celui qui, constatant qu'une personne envers laquelle il a des devoirs d'état omettra volontairement de lui porter secours alors qu'il ne peut pas croire raisonnablement que son intervention serait dangereuse pour lui ou pour un tiers.

Cette disposition est applicable (comme dans le second alinéa de l'article 422 bis du texte général.)

Article 422 quater. — (même texte que celui du texte général, article 422 ter).

Article 422 quinquies. — (même texte que dans l'article 422 quater du texte général).

Le texte principal et le texte subsidiaire laissent à l'assemblée le choix entre deux résolutions : ou ériger en délit l'omission commise par qui que ce soit, comme dans le code pénal français, ou limiter la répression à ceux-là qui, par devoir professionnel ou d'état, omettraient de porter secours.

Après un nouvel échange de vues, le texte général fut repoussé. Du texte restreint, on admit l'article 422bis en supprimant le mot « volontairement » tandis que les autres dispositions étaient rejetées.

Nous ne pouvons suivre l'avis timoré de la majorité de cette réunion. Pourquoi s'arrêter à mi-chemin et réserver à l'inaction du fonctionnaire ou du médecin la répression qui doit s'abattre sur quiconque se refuse à secourir un être humain, adulte ou enfant, en péril de mort ou détenu injustement ? Il est coupable de se soustraire au devoir de tendre la main à son prochain en danger et de n'écouter que la voie de l'égoïsme, l'homme qui appartient à notre haute civilisation, jouit des garanties et des avantages que lui donne la vie sociale, c'est à dire la vie de son pays, au milieu de ses semblables à qui doivent l'unir les sentiments d'égalité et de fraternité humaines. C'est, partant, le texte complet, mais un peu remanié, de la loi française que nous proposons au vote du Parlement.

L'on ne pourrait trop y insister. Le secours dont il faut sanctionner l'omission, c'est le secours à une personne en péril grave, à l'abri de tout danger pour celui qui le porte.

Cette grave violation de la loi morale et du devoir social ne doit pas rester impunie.

Nous estimons que si l'omission du secours dû à une personne en danger grave doit être réprimée, il en est de même de l'inaction de celui qui peut mettre fin, par la déclaration de ce qu'il sait, à une détention injuste ou empêcher un crime sur le point de se commettre. C'est pourquoi, tout en retenant certains amendements proposés par la Commission de l'Union Belgo-Luxembourgeoise, nous avons estimé

Art. 422ter. — Indien het verzuim kwaadwillig of bedrieglijk is, wordt de schuldige gestraft met...

Artikel 422quater. — In de gevallen, bepaald in de artikelen 422bis en 422ter, behoort het initiatief om vervolgingen in te stellen uitsluitend bij het Openbaar Ministerie.

Beperkte en subsidiaire tekst.
Hoofdstuk II bis. Verzuim van hulpverlening.

Artikel 422bis. — Met..... wordt gestraft, hij die vaststelt dat een persoon in ernstig gevaar verkeert, maar, met miskenning van de met zijn ambt of beroep verbonden plichten, vrijwillig verzuimt hem te hulp te komen.

Artikel 422ter. — Met..... wordt gestraft, hij die vaststelt dat een persoon, tegenover wie hij plichten van staat heeft, in ernstig gevaar verkeert, vrijwillig verzuimt die persoon te hulp te komen, wanneer hij redelijkerwijs niet kan aannemen dat zijn tussenkomst voor hemzelf of voor een derde gevaarlijk zou zijn.

Die bepaling is van toepassing (zoals in het tweede lid van artikel 422bis van de algemene tekst).

Artikel 422quater (zelfde tekst als de algemene tekst, artikel 422ter).

Artikel 422quinquies (zelfde tekst als artikel 422quater van de algemene tekst).

De hoofdtekst en de bijkomende tekst lieten aan de vergadering de keuze tussen twee oplossingen : of wel het verzuim, begaan door om t' even wie, strafbaar stellen, zoals in het Franse Wetboek van Strafrecht, of wel de bestraffing beperken tot diegenen wier beroepsplicht of plicht van staat hen dwingt hulp te bieden.

Na een nieuwe gedachtenwisseling werd de algemene tekst verworpen. Van de beperkte tekst werd artikel 422bis aangenomen, mits weglating van het woord « vrijwillig ». De overige bepalingen werden verworpen.

Wij kunnen ons niet verenigen met het voorzichtig advies van de meerderheid van die vergadering. Waarom halverwege blijven staan en de bestraffing, die iedereen moet treffen die weigert een menselijk wezen, volwassene of kind, dat in doodsgevaar verkeert of wederrechtelijk wordt gevangen gehouden te helpen, beperken tot de nalatigheid van de ambtenaar of de geneesheer ? Is schuldig, wanneer hij zich onttrekt aan de plicht van hulpverlening aan zijn evenmens die in gevaar verkeert en slechts luistert naar de stem van het egoïsme, de mens die deel uitmaakt van onze hoge beschaving en de voordelen en waarborgen geniet van het maatschappelijk leven, d.w.z. het leven in zijn land, te midden van zijn gelijken, waarmede hij door gevoelens van gelijkheid en broederlijkheid moet verbonden zijn. Derhalve leggen wij de volledige doch licht gewijzigde tekst van de Franse wet ter goedkeuring aan het Parlement voor.

Men kan er niet genoeg de nadruk op leggen. Het verzuim dat moet strafbaar gesteld worden is het nalaten van hulpverlening aan een persoon die in ernstig gevaar verkeert, zonder enig gevaar voor de hulpbiedende.

Deze ernstige schending van de zedelijke wet en van de maatschappelijke plicht mag niet ongestraft blijven.

Indien het nalaten van hulpverlening aan een persoon die in ernstig gevaar verkeert moet worden gestraft, dan geldt dat o.i. eveneens voor de nalatigheid van diegene die door het bekendmaken van wat hij weet een einde kan maken aan een wederrechtelijke hechtenis of die een misdaad kan verhinderen. Derhalve, alhoewel wij sommige amendementen die door de Commissie van de Belgisch-Luxemburgse

devoir proposer au Parlement l'ensemble des dispositions de l'article 63 du Code Pénal français, sans préjudice des quelques modifications que nous avons introduites dans son texte.

Vereniging werden voorgesteld hebben behouden, hebben wij gemeend aan het Parlement al de beschikkingen van artikel 63 van het Frans Wetboek van Strafrecht te moeten voorstellen, onverminderd enkele wijzigingen die wij in de tekst er van hebben aangebracht.

M. PHILIPPART

PROPOSITION DE LOI

Il est ajouté au Code pénal un article 422bis et un article 422ter, ainsi libellé :

Article 422 bis. — Sans préjudice de l'application, le cas échéant, des peines plus fortes prévues par le présent code et les lois spéciales, sera puni d'un emprisonnement d'un mois à trois ans et d'une amende de 1.000 à 10.000 francs, ou de l'une de ces peines seulement, quiconque sans risque pour lui ou pour les tiers, peut empêcher par son action immédiate, soit un fait qualifié crime, soit un délit contre l'intégrité corporelle de la personne, et s'abstient volontairement de le faire.

Sera puni des mêmes peines celui qui, constatant qu'une personne se trouve en péril grave, omettra volontairement de lui porter secours alors qu'il ne peut pas croire raisonnablement que son intervention serait dangereuse pour lui ou pour un tiers.

Les mêmes peines seront applicables à celui qui, empêché moralement ou physiquement d'agir, n'a pas averti sans délai ceux qui, vu les circonstances, devaient lui paraître capables d'assister la personne en péril.

Sera puni des mêmes peines, celui qui, connaissant la preuve de l'innocence d'une personne incarcérée préventivement ou après condamnation pour crime ou délit, s'abstient volontairement d'en rapporter aussitôt le témoignage aux autorités de justice ou de police. Toutefois aucune peine ne sera prononcée contre celui qui apportera son témoignage tardivement, mais spontanément.

Echappent à la disposition du dernier alinéa, le coupable du fait qui motivait la poursuite, ses co-auteurs, ses complices et les parents ou alliés de ces personnes jusqu'au quatrième degré inclusivement.

Article 422 ter. — Si l'abstention est méchante ou frauduleuse, les peines seront doublées.

Article 422 quater. — Dans les cas visés aux articles 422bis et 422ter, l'initiative des poursuites appartiendra exclusivement au Ministère Public.

WETSVOORSTEL

Het Wetboek van Strafrecht wordt aangevuld met een artikel 422bis en een artikel 422ter, die luiden als volgt :

Artikel 422bis. — Onverminderd de toepassing, in voorkomend geval, van de bij dit Wetboek en de bijzondere wetten bepaalde strengere straffen, wordt met gevangenisstraf van een maand tot drie jaar en met geldboete van 1.000 tot 10.000 frank, of met een van die straffen alleen, gestraft, al wie door dadelijk ingrijpen, zonder gevaar voor zichzelf of voor derden, hetzij een als misdaad aangemerkt feit, hetzij een misdrijf tegen de lichamelijke gaafheid van de persoon kan verhinderen en vrijwillig nalaat zulks te doen.

Met dezelfde straffen wordt gestraft, hij die vaststelt dat een persoon in ernstig gevaar verkeert en vrijwillig nalaat hem te hulp te komen, wanneer hij redelijkerwijze niet kan geloven dat zijn tussenkomst voor zichzelf of voor een derde gevaar kan opleveren.

Dezelfde straffen worden toegepast op diegene die, zedelijk of lichamelijk verhinderd om te handelen, niet onverwijld diegenen heeft gewaarschuwd die hem, gezien de omstandigheden, in staat moesten schijnen aan de in gevaar verkerende persoon bijstand te verlenen.

Met dezelfde straffen wordt gestraft, hij die het bewijs kan leveren van de onschuld van een persoon die zich in voorlopige hechtenis bevindt of die wegens een misdaad of wanbedrijf werd opgesloten, en vrijwillig nalaat onverwijld getuigenis af te leggen voor de rechterlijke of politie-overheid. Geen straf wordt echter uitgesproken tegen hem die zijn getuigenis laattijdig maar uit eigen beweging aflegt.

Vallen niet onder de toepassing van het voorgaande lid, hij die schuldig is aan de daad die de vervolging heeft gewettigd, zijn mededaders, zijn medeplichtigen en de bloed- of aanverwanten van die personen tot en met de vierde graad.

Artikel 422ter. — Indien het verzuim kwaadwillig of bedrieglijk is, worden de straffen verdubbeld.

Artikel 422quater. — In de gevallen, bepaald in de artikelen 422bis en 422ter, behoort het initiatief om vervolgingen in te stellen uitsluitend bij het openbaar ministerie.

M. PHILIPPART,
Ch. du BUS de WARNAFFE,
Ch. JANSSENS,
H. LAMBOTTE,
Ch. GENDEBIEN,
P. MEYERS.